GALDRAKVER,

EÐA HELDUR:

LÝSING A ÝMSUM LISTUM,

TIL SKEMMTUNAR OG GAGNS.

REYKJAVÍK.

PRENTAÐ Í PRENTSMIÐJU ÍSLANDS.

EX - LIBRIS

GALDRAKVER,

EÐA HELDUR:

LÝSING Á ÝMSUM LISTUM,

TIL SKEMMTUNAR OG GAGNS.

ÍSLEIFUR EINARSSON
ÍSLENZKAÐI.

REYKJAVÍK.
Prentað hjá E. Þórðarsyni, á kostnað hans
og E. Bjarnasonar.
1857.

Kver þetta er hið fyrsta þessa efnis, sem prentað er á íslenzku, og mun það því vera flestum hjer á landi að miklu leyti ókunnugt; jeg skal fara fáeinum orðum um það.

Þess er þá fyrst að geta, að kver þetta er að mestu leyti tekið úr dönskum bækling, sem heitir: „Hexe- og Konstbog eller naturlig Magie“, og prentaður hefur verið hvað eptir annað; þar að auki hafði jeg við höndina fleiri samkynja bækur, sem jeg bar saman við bæklinginn, fór sumstaðar eptir, og tók nokkrar listir úr.

Kverinu er skipt í þrjá kafla:

1. eru listir, sem með spilum eru leiknar, eða spilagaldrar, er svo nefnast; svo eru
2. listir, sem að mestu leyti reikning þarf við, og seinast eru
3. listir, sem ýms efni eru höfð til, o. fl.

Um 3. listirnar er þess að geta, að samkynja í danska bæklingnum eru fleiri, sem jeg sleppti ýmist fyrir þá sök, að torvelt er að fá efnin til þeirra, og ýmist vegna þess, að jeg hjelt þær ekki almenningi skemmtilegar; við sumar af listum þessum eru og í danska bæklingnum fleiri aðferðir, en ein, eins og, t. d., við fyrstu listina af þeim, sem sagt er frá í kveri þessu, eða hina 21. af öllum listunum, og sýndist mjer óþarfi, að taka nema eina aðferð við hverja list. Hjer á ofan get jeg þess, að á sumum efnum fann jeg ekki íslenzk heiti, og eru gásalappir fyrir framan og aptan þau orð, sem ekki að öllu leyti eru íslenzk; en þar sem orð eru milli sviga, þá er það, víðast hvar, útlenzka

nafnið á íslenzka orðinu, sem er fyrir framan þá, og hef jeg sett það aptur og aptur, svo að ekki þurfi að leita að því annarstaðar í kverinu. Efnin til listanna má fá í lyfsölubúðinni, og sum í sölubúðum kaupmanna.

Menn þurfa ekki að láta sjer þykja kverið ískyggilegt, þótt galdrakver nefnist; öðru er nær, en það valdi hjátrú; að kverið er kennt við „galdra", er dregið af því, að menn, ef til vill, munu furða sig á sumum listanna í því, ef þeir sjá þær leiknar, og þær eru þeim ókunnar; allt fer fram á eðlilegan hátt, eins og menn munu komast að raun um, ef þeir leika einhverja list; flestir, ef ekki allir, munu og þekkja eitthvað til spilagaldra, er svo nefnast, og láta ekki nafnið hneyxla sig. Að skemmtun og gagn megi hafa af kveri þessu, mun mega fullyrða; það er, að líkindum, komið af því, að eitthvað þykir við bækur þessa efnis, að þær eru prentaðar hvað eptir annað í sumum öðrum löndum; margar eru þær listir, sem sagt er frá í kveri þessu, sem skemmta má bæði öðrum og sjálfum sjer með, eins og, t. d., spilalistunum, sem unglingar opt hafa gaman af, og sem kver þetta er einkum ætlað; en auk þessa er það æfing fyrir þá, að læra og leika sumar listirnar í kveri þessu, eins og, t. d., reikningslistirnar, og getur þannig, þegar á það er litið, orðið gagn að kveri þessu, sem og má segja um síðasta kaflann í því, ef menn vilja gjöra það, sem þar er sagt frá.

Ritað í septembermánuði 1856.

Ísl. Einarsson.

YFIRLIT YFIR LISTIRNAR Í KVERI ÞESSU:

I.

Listir, sem með spilum eru leiknar, eða spilagaldrar, er svo nefnast.

II.
Listir, sem reikning þarf við, o. fl.

III.
Listir, sem ýms efni eru höfð til, blönduð, og sem hafa einkennilegt eðli o. fl.

I.

Listir, sem með spilum eru leiknar, eða spilagaldrar, er svo nefnast.

1. Um það, hvaða brögðum þurfi að beita, til þess að geta gengið að því vísu, hvaða spil það er, sem dregið hefur verið, og segja til þess.

Tak spil og stokka þau; set þau síðan frá þjer, en gæt um leið að, hvert neðsta spilið er; seg svo einhverjum, að draga eitt spil úr spilunum, gæta að því, og láta ofan á spilin aptur; tak þau síðan og stokka einu sinni; lát þau í vinstri hönd þjer, og bökin á þeim snúa upp; legg nú með hægri hendinni eitt og eitt á borð (kistil eða eitthvað því um líkt), og það þannig, að myndirnar snúi upp, og lázt vera að telja. Þegar það spilið kemur, sem neðst var, þegar í fyrstu lagðir spilin frá þjer, þá set það spilið vandlega á þig, sem næst kemur, því að að því má ganga vísu, að það er spilið, sem dregið var.

Fáir segja til þess undir eins, heldur halda flestir áfram, sumir, þangað til öll spilin eru búin; þá taka þeir þau upp aptur, fletta þeim, og segja svo til spilsins; en aðrir hafa það enn margbrotnara: þegar þeir

eru búnir að telja öll spilin, eins og þeir látast gjöra, og taka þau upp aptur, þá fletta þeir þeim, og taka dregna spilið og annað, sem því er líkt, og stinga þeim inn í mið spilin þannig, að myndin á dregna spilinu og bakið á líka spilinu sjeu saman, en láta þau standa lítið eitt út; snúa þeir svo myndinni á líka spilinu að þeim, er dregið hefur, og spyrja hann, hvernig honum lítist á spil þetta, hvort það muni ekki vera spilið hans; neiti hann því, þá snúa þeir spilunum við í hendi sjer, svo að myndirnar snúi að sjálfum þeim, og ýta svo spilinu, sem nær þeim er, inn í spilin, en dregna spilið setja þeir á grúfu frá sjer; nú stokka þeir spilin vel og vandlega, draga svo eitt lítið eitt út, sýna á því myndina, og spyrja, hvort þetta sje ekki rjetta spilið; því verður eflaust neitað; spil þetta er svo látið hjá hinu, og á grúfu; síðan taka þeir þriðja spilið, og fara eins að. Nú fara þeir að bregða þeim, er dregið hefur, um aðgæzluleysi eða minnisleysi, og fullyrða, að spilið hans hljóti að vera eitt þessara þriggja; snúa þeir þeim síðan við, og segja: það er ekki til neins, að bera á móti því; spilið er þetta (tígulláttan eða hvaða spil, sem það er).

Önnur aðferð.

Taka skal ás, þrist, fimm, sjö og níu úr hjartanu, laufinu og spaðanum, og láta engan sjá eða vita af því; mjóa endanum á hjartanu, leggnum á laufinu og spað-

anum skal snúa upp eða niður, en eins á öllum spilunum, láta svo draga eitt spilið, og snúa hinum, sem menn hafa eptir í höndunum, svo við í þeim, að það, sem sneri upp, snúi niður; síðan er dregna spilinu smokkað inn í þau aptur; þegar búið er að því, skal stokka spilin vandlega, fara svo afsíðis, til að ná spilinu, sem snýr öðruvísi en hin öll spilin, því að það er dregna spilið.

---

2. Um það, hvernig megi komast að því, hvaða spil það er eða eru, sem einhver eða einhverjir hafa hugsað sjer, og segja svo til þess eða þeirra.

Hjer skal 3 aðferða getið, og eru þær þessar:

Fyrsta aðferð.

Á borð, stóra kistu eða þar sem nóg er rúm handa 20 spilum, eins og með þau þarf nú að fara, skal leggja þau upp í lopt, 2 og 2 hvert hjá öðru, og segja einum eða fleirum, að hugsa sjer einhver af þeim, sem saman eru, og muna þau; skal svo safna spilunum saman, taka hver 2 og 2 fyrir sig, leggja hver ofan á önnur, og láta eigi ruglast; síðan skal raða þeim í 4 raðir, eins og þessar tölur segja til:

1,	20,	9,	13,	2,
16,	8,	12,	7,	19,
17,	5,	11,	6,	14,
4,	15,	10,	18,	3.

Efsta spilið er lagt í sömu afstöðu til hinna spilanna, og talan 1 er í til hinna talnanna, næsta spilið í sömu afstöðu til hinna spilanna, og 2 er í til hinna talnanna, og svo hvert spilið á fætur öðru, eptir afstöðu 3, 4, 5, o. s. frv. En þegar þetta er búið, skal spyrja þann eða þá, sem hugsuðu sjer einhver 2 spilin, sem saman voru, í hvaða röð eða röðum spilin þeirra sjeu, og er þá auðvelt að segja til þeirra, því að svo er um hnútana búið; ef spilin, t. a. m., eru í efstu röðinni, þá eru þau fyrsta og seinasta spilið í henni; ef þau eru í röðinni, sem næst er hinni efstu, þá eru þau annað og fjórða spilið í henni, frá hvorri hendi sem talið er; ef þau eru í efstu röðinni og þeirri, sem næst er henni, þá eru þau annað spilið í efstu röðinni, þegar talið er frá vinstri hendi, og seinasta spilið í röðinni, sem næst er henni, þegar frá sömu hendi er miðað; þegar á allt er litið, þá segja sömu bókstafirnir til spilanna, sem saman voru, þannig settir:

a,	k,	e,	g,	a,
h,	d,	f,	d,	k,
i,	c,	f,	c,	g,
b,	h,	e,	i,	b.

Önnur aðferð.

Tak nokkur spil, 6, 9, 12, 15, 18, 21 (eins og vant er), eða fleiri (að tölu, sem 3 ganga upp í), en

lát eigi verða vart við, hvað mörg þau eru, svo að eigi, ef til vill, fari svo, að galdurinn komist upp; þannig er bezt, ef tekið er úr heilum spilum, eða þeim, sem einhverjir viðstaddir vita, hvað mörg eru, að stinga spilunum, sem eigi eru höfð, t. a. m. í vasa sinn. Legg spil þau, sem tekið hefur, á 3 staði; lát vera jafnmörg á hverjum, og þau þannig, að hvert spil sje ofan á öðru; seg svo einhverjum, sem við er, að fletta sundur spilunum á einhverjum einum staðnum, og hugsa sjer þar eitt spil; tak síðan öll spilin úr hverjum stað, set þau, er valið var úr og hugsað sjer, í miðið, og legg þau aptur á 3 staði, eitt og eitt í einu; bið nú þann, er hugsaði sjer spil, að gæta að, á hverjum staðnum það lendir, og segja, hver hann sje, þegar búinn ert; tak þá spilin enn á ný, og far eins að, og þegar var sagt. Nú er auðgengið að hugsaða spilinu, og er það miðspilið á þeim staðnum, sem í miðið er, eða miðspilið af öllum spilunum, sem tekin voru í fyrstu til leiksins, þegar lögð eru svo saman, að spilin á staðnum, sem í miðið var, eru látin milli hinna; bezt er, að fara afsíðis, til að ná því, svo að síður þurfi að óttast, að galdurinn komist upp.

Þriðja aðferð.

Tak nokkur spil, t. a. m. 9, legg í 3 raðir, og lát 3 vera í hverri; seg svo einum eða fleirum, að hugsa sjer eitthvert spil í þeirri og þeirri röð, sem þú til tekur,

og liggur þvers um; tak svo spilin upp, hverja röð fyrir sig, og raða aptur þannig, að þau, sem voru í efstu röðinni, verði í röð upp og niður, til vinstri handar, þau, sem voru í miðröðinni þvers um, verði í miðröð upp og niður, þau, sem voru í neðstu röðinni, verði í röð upp og niður, til hægri handar; lát svo segja þjer, í hverri röðinni, þvers um, hugsaða eða hugsuðu spilin sjeu, þegar spilin eru komin í þetta horf; nú er eigi um að villast: hafi, t. a. m., verið valið úr efstu röðinni, og spilið sje í miðröðinni eptir umbiltinguna á spilunum, þá er hugsaða spilið það spilið, sem næst er vinstri hendi.

Dæmi: Spilin, sem tekin voru í fyrstu, skyldu, t. a.m., vera ás, tvistur þristur, o. s. frv., allt að tíunni; þau skyldu, fyrir umbiltinguna, vera þannig sett:

Sjö.	Tvistur.	Sex.
Nía.	Ás.	Fjarki.
Fimm.	Átta.	Þristur.

Nú skal bilta þeim svo um, að þau, t. d., fái þessa legu:

Tvistur.	Ás.	Atta.
Sex.	Fjarki.	Fimm.
Sjö.	Nía.	Þristur.

---

3. Um það, hvernig megi raða svo spilum, að fáir sjeu þeir, sem taka eptir röðinni á þeim, en auðvelt

verði að muna hana, og segja til eins og eins spils fyrir sig, jafnóðum og einhver flettir þeim upp, sem fengin eru þau á grúfu.

Menn verða að hafa eitthvað, sjer til stuðnings, sem þeir geti farið eptir í þessu efni; það má, t. a. m., hafa leiðarvísir af fyrstu stöfunum í heiti hvers einstaks spils, eða raða spilunum svo eptir þeim, að ás sje efstur, þegar þeim er haldið á grúfu, þá átta, svo drottning, síðan fimm, o. s. frv.; en svo að sem erfiðast sje, að taka eptir röðinni á spilunum, eða ruglingurinn á þeim sýnist sem mestur, þá skal, t. d., taka fyrsta spilið, af tíglinum, annað af spaðanum, þriðja af hjartanu, fjórða af laufinu, fimmta af tíglinum, sjötta af spaðanum, o. s. frv.; bezt er að taka 4 spil, sitt af hverjum lit, t. d. tvistana, og láta litina á þeim vera í sömu röð, og fylgt er við niðurröðunina á hinum spilunum, eða eptir því, sem litirnir eru hjer áður nefndir, þá skal tígultvisturinn vera fyrstur, þá spaðatvisturinn, svo hjartatvisturinn, og síðan laufatvisturinn; þessi 4 spil skal þannig hafa í höndum sjer, og geta menn haft stuðning af þeim, þegar á að fara að segja til hinna spilanna, eins og eins, jafnóðum og þeim er flett.

Þegar búið er að raða 12 fyrstu spilunum, þá skal 13. spilið, eptir því, sem litirnir eru hjer nefndir, vera

spaði, og þá 14. hjarta, o. s. frv.; 25. spilið skal vera hjarta, og 37. lauf.

---

4. Um það, hvernig farið er að segja til eins og eins spils af spilunum, og láta bakið á því, sem sagt er til, snúa að sjer.

Taka skal ein spil, fara með út í horn, og láta þar eitt af þeim upp í lopt, ofan á hin spilin, þegar þeim er haldið á grúfu, og gæta um leið að, hvaða spil það er; meðan þetta er gjört, skal snúa sjer undan; en þegar það er um garð gengið, skal snúa sjer að þeim, sem við eru, og segjast ætla að sýna þeim list sína; skal þá snúa að þeim myndinni á því spilinu, sem snýr öðruvísi en hin, og segja þeim, hvaða spil það er; en meðan þetta er gjört, skal spilunum þannig haldið, að sá, er á þeim heldur, geti sjeð, hvert neðsta spilið er af hinum spilunum, sem eins snúa; skal setja það á sig; síðan skal fara með hendurnar aptur fyrir sig, og setja spil þetta ofan á eina spilið, sem snýr öðruvísi en hin, og láta það snúa eins og það; spil þetta skal sýna, og segja til þess, gæta að þriðja spilinu, o. s. frv.

---

5. Um það, hvernig megi ganga að vísum muninum á augunum á 3 spilum, sem tekin eru handa sjálfum sjer, og á öðrum 3, sem einhverjum eru fengin,

þegar sá hinn sami segir til þess, á hvaða tug augun á 3 spilunum hans eru, og það, sem þau vantar á hann, ekki talið með augunum á hinum spilunum. Hjer er fyrst að geta þess, að málspilin eru einungis talin með 2 augum, og ásarnir með 1; en um hin spilin er ekki að villast.

Þegar sá, er spilin voru fengin, hefur sagt til tugarins, sem augun á spilunum hans eru á, þá má ganga að því vísu, að sjeu augun á 3 spilunum hans á fyrsta tugi, þá kemur ákveðni munurinn fram, þegar sá, er spilin tók handa sjálfum sjer, dregur frá 10 augnatölnna á þeim; eins og ekki þarf annað en draga hana frá 20, sjeu augun á 3 spilum þess, er þau voru fengin, á öðrum tugi, og frá 30, sjeu þau á þriðja tugi.

Dæmi: Augun á 3 spilum þess, er þau voru fengin, skyldu vera:

1. á fyrsta tugi, t. d. 9;
2. á öðrum tugi, t. d. 14;
3. á þriðja tugi, t. d. 27;

en á 3 spilunum, er tekin voru handa sjálfum sjer, skyldu augun vera:

1. 21, þegar augun á hinum 3 spilunum voru á fyrsta tugi;
2. 19, þegar augun á hinum 3 spilunum voru á öðrum tugi;

3. 7, þegar augun á hinum 3 spilunum voru á þriðja tugi;

frá 10, 20, 30 á að draga 21, 19, 7:

10	20	30
21	19	7
-11	1	23

og er 11 munurinn á augnatölunni á spilunum, er tekin voru handa sjálfum sjer í fyrsta skipti, og augnatölunni á 3 spilum þess, er þau voru fengin í sama skipti, þegar það, sem þau vantar á fullan tug, er ekki talið með augunum á hinum 3 spilunum, o. s. frv., 1 í annað skipti, og 23 í þriðja.

---

6. Um það, hvernig farið er að leggja 12 spil svo í raðir, að 4 sjeu í hverri, þvers um, eða upp og niður.

Af 12 spilum eru 9 fyrst tekin, og 3 og 3 lögð í 3 raðir, hverja fyrir neðan aðra; en nú er eptir, að koma fyrir 3, sem eptir eru, og það svo, að 4 verði í hverri röð, hvort sem talið er þvers um, eða upp og niður; að því skal þannig fara: á spilið, sem efst er til vinstri handar, er fyrsta spilið látið, á miðspilið annað, og þriðja á spilið, sem neðst er, til hægri handar. Telji nú hver, sem vill; 4 eru í hverri röð, þvers um, eða upp og niður.

Ath. Þess er hjer að geta, að margar eru þær

spilalistir, sem hjer eru ekki nefndar; en margar þeirra eru þó byggðar annaðhvort á líkum brögðum, og hjer hafa verið við höfð, eða á því, að skorið er utan af nokkrum spilum í spilunum eða gjört far í þau, t. d. með nöglinni; við nokkrar listir hafa þeir, sem þær leika, annan mann, sem þeir láta segja sjer það, sem þeir vilja vita, t. d. með ýmsum bendingum.

II.

Listir, sem reikning þarf við, o. fl.

7. Um það, hvernig megi komast að því, þegar tveimur teningum er kastað, hvaða augu koma upp á þeim, hvorjum fyrir sig, og segja til þeirra, en líta þó ávallt undan.

Seg þeim, er kastaði teningunum, að tvöfalda tölu augans eða augnanna, sem upp komu á öðrum hvorjum teninganna, bæta síðan 5 við það, sem þá kemur út, og þá tölu, sem við það myndast, skuli hann margfalda með 5; þegar hann er búinn að því, þá lát hann bæta við töluna, er kom út við seinustu margföldunina, tölu augans eða augnanna, sem upp komu á hinum teningnum; bið hann nú að segja þjer, hvaða tala hafi komið fram við þessar hinar síðustu aðgjörðir; frá þeirri tölu skaltu draga 25, og verður þá að vera eptir, hafi allt verið rjett reiknað, tala með 2 tölustöfum í; en tugastafurinn er tala augans eða augnanna, sem komu upp á öðrum teningnum, og einingastafurinn sú, sem kom upp á hinum, þegar teningunum í fyrstu var kastað.

Dæmi: Á teningunum skyldi, t. a. m., koma upp 2 og 6; nú á sá, er kastaði, að tvöfalda annaðhvort 2 eða

6; hann skyldi tvöfalda 2, og eru það . .	4;
við 4 á hann að bæta	5;
verða	9;
9 á hann að margfalda með	5;
koma út	45;
við 45 á hann að bæta tölu augnanna á hinum teningnum eða	6;
verða	51,
og frá 51 á að draga	25;
verða þá eptir	26;

og er tugastafurinn (2) tala augnanna, sem kom upp á öðrum teningnum, en einingastafurinn (6) sú, sem kom upp á hinum.

---

8. Um það, hvaða brögðum þurfi að beita, til þess að geta gengið að því vísu, þegar einhver heldur á kvörnum, eða einhverju því um líku, í höndum sjer, í annari á jafnri tölu, í hinni á oddatölu[1], — í hvorri hendinni, hvor um sig, jafna talan og oddatalan sje.

Bið þann, er heldur á kvörnunum í höndum sjer, að margfalda tölu kvarnanna, sem eru í hægri hendi hans, með einhverri oddatölu, en tölu þeirra, sem eru í vinstri hendinni, með jafnri tölu, og lát hann síðan

[1]) Jöfn tala er sú tala, sem 2 ganga upp í, en oddatala er sú tala, sem ekki hefur það einkenni.

segja þjer, hvaða tala komi út, þegar hann leggi tölurnar saman, sem komu út við þessar margfaldanir; sje það jöfn tala, þá er jafna talan í hægri hendi hans, og oddatalan í vinstri, en sje það oddatala, þá er jafna talan i vinstri hendi hans, og oddatalan í hægri.

Dæmi:

	í hægri hendi		í vinstri hendi
1. tölur kvarnanna, sem faldar eru, skyldu vera	18	og	7,
og tölurnar, sem þessar tölur eru margfaldaðar með, . .	3	og	2;
koma út	54	og	14;

úr 54 og 14 saman lögðum verða 68, og er það jöfn tala, sem, eins og áður er sagt, er vottur þess, að jafna talan er í hægri hendi þess, sem fól kvarnirnar, en oddatalan í vinstri.

	í hægri hendi		í vinstri hendi
2. tölur kvarnanna, sem faldar eru, skyldu vera	7	og	18,
og tölurnar, sem þessar tölur eru margfaldaðar með, . .	3	og	2;
koma út	21	og	36;

þegar 21 og 36 eru lagðir saman, þá verða úr þeim 57, sem er oddatala, og er það vottur þess, að hjer eigi sjer stað hið gagnstæða því, sem var í fyrra dæminu.

Ath. Dæmi þessi sýna, að þegar jöfn tala er margfölduð, hvort sem heldur er, með jafnri tölu eða oddatölu, þá kemur út jöfn tala; en sje oddatala margfölduð með oddatölu, þá kemur út oddatala.

---

9. Um það, hvernig megi komast að því, hvaða maður hafi tekið hring, á hvorja höndina hann hafi látið hann, fingur og lið, og það þótt milli margra manna sje að velja, og litið sje undan, meðan hringurinn er tekinn.

Hjer er fyrst að segja frá dálitlum undirbúningi: klippa skal niður miða, eins marga og mennirnir eru, sem við eru, merkja þá með tölustöfunum 1, 2, 3, 4, 5, 6, o. s. frv., í röð upp eptir, og láta síðan hvern mann draga einn miða, sem á að tákna, hver hann sje í röðinni.

Þegar þessu er lokið, lítur sá, er ætlar að sýna kunnáttu sína, undan; tekur þá einhver hinna, er miðana hafa dregið, hringinn, og lætur hann á sig, eins og í fyrirsögninni segir; nú snýr maðurinn, er listina kann, sjer við aptur, og skýrir frá því:

„að vinstri höndina skuli telja á undan hinni hægri, eða tákna hina fyrri með 1, en hina síðari með 2; fingurna skuli byrja að telja á litla fingri á vinstri hendi, eða það skuli takna hann með 1, en enda skuli á sama fingri á hægri hendi, sem því eigi að

tákna með 5; fremsta liðinn skuli telja fyrstan, og tákna með 1, en efsta með 3".

Nú biður maðurinn, er listina kann, þann, er hringinn tók, að reikna með sjálfum sjer, og segja sjer, hvað út komi, þegar hann

„fyrst margfaldi töluna á miða sínum með 2; bæti við það, er þá kemur út, 8; margfaldi þá með 5, og bæti 47 við, og svo tölunni, er táknar höndina; margfaldi síðan með 10, og bæti 6 við það, er þá kemur út, og svo tölunni, er táknar fingurinn; margfaldi þá með 10; bæti svo 5 við, og seinast tölunni, er táknar liðinn".

Þegar manninum, er listina kann, er sagt til tölunnar, er út kemur, skrifar hann hana hjá sjer, og dregur frá henni töluna 8765; en af tölu þeirri, er þá kemur út, og að minnsta kosti verður að vera 4 tölustafir, sjer hann, hver sá er í röðinni, er hringinn hefur tekið, á hvorja höndina hann hefur sett hann, fingur og lið; og er þá að geta þess, að aptasti tölustafurinn taknar liðinn, næsti tölustafur fingurinn, en höndina táknar sá tölustafur, er þá kemur, og það, sem þá er eptir af tölunni, táknar töluna á miða þess, er hringinn tók.

Dæmi: Á miða þess, er hringinn tók, skyldi vera talan 19, og hann skyldi hafa látið hann á 3. lið vísifingurs á hægri hendinni; nú á fyrst að marg-

falda 19
með 2;
koma út 38;
við 38 á að bæta 8;
verða 46;
46 á að margfalda með 5;
koma út 230,
og við 230 á að bæta 47;
verða 277;
nú á að bæta við tölunni, er táknar
höndina 2;
verða 279;
279 á að margfalda með 10;
koma út 2790,
og við 2790 á að bæta 6;
verða 2796;
við 2796 á að bæta tölunni, er tákn-
ar fingurinn, eða hjer 2;
verða 2798;
2798 á að margfalda með 10;
koma út 27980;
við 27980 á að bæta 5;
verða 27985,
og við 27985 á að bæta tölunni, er
táknar liðinn, eða hjer 3;
verða 27988;

fluttir 27 9 8 8;
frá þessari tölu dregur listamaðurinn 8 7 6 5;
verða þá eptir 19 2 2 3;
(19: talan á smiðanum. 2: hönd; 2: fingur; 3: liður;)

---

10. Um það, hvaða brögðum þurfi að beita, til þess að geta sagt til þess, sem út kemur, þegar einhver hefur hugsað sjer einhverja tölu og honum er sagt, að gjöra ýmislegt við hana.

Fyrst skal segja þeim, er hugsaði sjer töluna, að tvöfalda hana, bæta svo við það, er þá kemur út, einhverri tölu, á sama stendur hvaða tala það er; þá tölu, er myndast við þessar hinar síðustu aðgjörðir, skal segja að helminga; frá helmingnum skal segja að draga hugsuðu töluna; má þá ganga að því vísu, að þá er eptir helmingurinn af tölunni, sem sagt var að bæta við hugsuðu töluna tvöfaldaða.

Dæmi: Hugsaða talan skyldi vera 4;
4 tvöfaldaðir eru 8;
við 8 skyldi vera sagt að bæta, t. d., 14;
verða 22;
22 helmingaðir eru 11,

og þegar hugsaða talan, hjer 4 eru dregnir frá 11, koma út . . . . 7, og eru 7 helmingurinn af 14.

---

11. Um það, hvernig megi komast að því, hvaða tala það er, sem einhver hefur hugsað sjer, og segja svo til hennar.

Þeim, sem hefur hugsað sjer töluna, skal segja að tvöfalda hana, bæta svo við 4, margfalda þá með 5, bæta síðan 12 við, og margfalda með 10 þá tölu, er myndast við samlagning þessa; þegar hann er búinn að því, skal spyrja hann, hvaða tala hafi komið ut við síðustu aðgjörðir; þegar hann hefur sagt til hennar, skal draga frá henni 320, og kemur þá út tala með 00 aptast, og er þá eigi annað að gjöra, en taka þau burt, og þá kemur fram talan, sem hugsuð var.

Dæmi: Hin hugsaða ta'a skyldi vera . . . 7;
7 tvöfaldaðir eru 14;
4 lagðir við 14 eru 18;
18 margfaldaðir með 5 eru 90;
90 og 12 eru 102;
102 margfaldaðir með 10 eru 1020,
og þegar 320 eru dregnir frá 1020,
verða eptir 700,
og er þá, eins og áður er sagt, ekki annað að gjöra, en taka 00 burt, svo að hugsaða talan komi fram.

---

12. Um það, hvernig megi láta hið sama koma út hjá tveimur mönnum, sem, hvor í sínu lagi, hafa hugsað sjer tölu.

Seg báðum að margfalda tölu sína með 4, helmínga það, sem þá kemur út, margfalda helminginn með 16, og svo tvöfalda töluna, er þá kemur út, og þegar þeir eru búnir að því, þá lát þá deila tölunni, er þeir seinast fengu, hvor um sig, með tölunni, er þeir, hvor í sínu lagi, hugsuðu sjer í fyrstu.

Dæmi: Tölurnar, sem þeir, hvor fyrir sig, hugsuðu sjer, skyldu vera . . . . 46 og 5; þegar þessar tölur eru margfaldaðar með 4, koma út . . . . 184 og 20; helmingar þessara talna eru . . . 92 og 10, sem á að margfalda með 16, og koma þá út . . . . 1472 og 160; þessar tölur tvöfaldaðar eru . . . 2944 og 320; nú er eptir að deila þessum tölum með tölunum, er mennirnir, hvor um sig, hugsuðu sjer, eða fyrri tölunni með 46 og hinni seinni með 5; koma þá út á báðum stöðum . 64, og er það, eins og það á að vera.

---

13. Um það, hvernig megi komast að því, hvaða hlut 3 menn, hver um sig, hafa tekið af 3 hlutum, sem þeim er lofað að skipta milli sín í einrúmi.

Hlutirnir skyldu, t. a. m., vera hringur, dósir og hnífur, og skal einkenna þá hjá sjer, hinn fyrsta með stafnum A, annan með E, og hinn þriðja með I, og einnig skal einkenna mennina, hvern fyrir sig, með 1, 2, 3; síðan skal taka 24 kvarnir (baunir eða eitthvað því um líkt, sem fyrir hendi er), og gefa 1 kvörn manninum með einkenninu 1, 2 manninum með einkenninu 2, og 3 hinum síðasta; þær, sem eptir verða, skal leggja þar, sem auðgengið er að þeim.

Nú skal líta undan, eða heldur fara inn í annað herbergi, svo að mönnunum gefist færi á, að skipta hlutunum milli sín í næði; en hvort sem heldur gjört er, litið undan eða farið inn í annað herbergi, skal segja: að sá, er hafi tekið hringinn, skuli bæta við sig eins mörgum kvörnum, og hann hafi undir; sá, er hafi tekið dósirnar, skuli bæta við sig tvöfaldri tölu kvarnanna, er hann hafi undir, og sá, er hafi tekið hnífinn ferfaldri tölu kvarnanna, er hann hafi undir.

Þegar allt þetta er um garð gengið, skal ganga þangað, sem kvarnirnar voru, og kasta tölu á þær, sem eptir hafa orðið, og verða þær að vera 1, 2, 3, 5, 6 eða 7, og eru hjer 6 latinsk orð:

„sALvE, cERtA, ANImÆ, sEmItA, vItA, qvIEs“[1],

[1]) Þessi orð þýða: 1. sæll eða sæl sjertu; 2. í gjöranda eintölunnar í karlkyni, sem er certus, ákveðinn, á-

sem á að hafa stuðning af, til þess að geta sjeð, hvern hlutinn hver hefur tekið; sje ein kvörn eptir, þá er að aðgæta fyrsta orðið, eða röðina á stöfunum í því, sem stærri eru, og á hún að sýna, að maðurinn, með einkenninu 1, hefur hlutinn, sem einkenndur var með A, eða hringinn; sá, sem einkenndur var með 2, hlutinn E eða dósirnar; maðurinn, með einkenninu 3, hefur því hlutinn I eða hnífinn, o. s. frv.; t. a. m.: sjeu 5 kvarnir eptir, þá er að athuga orðið sEmItA, eða fara eptir röðinni á stöfunum E, I, A, sem sýna fyrsta manninn með E, annan með I, þriðja með A.

---

14. Um það, hvernig eigi að koma svo ár sinni fyrir borð, að annar, sem keppt er við, geti ekki nefnt 100, þegar byrjað er fyrir neðan 10, og aldrei hlaupið yfir meir en tug.

Til þess að geta unnið þann, er keppir við þig, eru það nokkrar tölur, er þarf að muna; en þær eru þessar: 1, 12, 23, 34, 45, 56, 67, 78, 89, og er auðvelt að muna þær, því að þær byrja á 1, og vaxa svo ávallt um 11; þessum tölum skaltu vandlega halda undir allri keppninni; byrjir þú, þá seg fyrst 1, og verður þá mótstöðumaðurinn að koma með einhverja tölu fyrir neðan 12, því að hann má ekki hlaupa yfir

reiðanlegur; 3. í gjöranda eintölunnar, sem er anima, önd; 4 stigur; 5. líf; 6. hvíld.

tug; segji hann, t. d., 8, þá seg 12; segji hann þá 13, þá seg 23, o. s. frv.; en byrji mótstöðumaðurinn, þá er ekki að hugsa til að vinna, nema því að eins, að hann kunni ekki aðferðina, og sjái ekki út úr brögðum þeim, sem beitt er við hann.

---

15. Um það, hvernig eigi að fara að, og hvaða brögðum þurfi að beita, til þess að geta gengið að tölu vísri, sem 4 menn hafa hugsað sjer, sinn í hverri röð.

Setjum svo, að 4 menn væru staddir í húsi hjá Jóni nokkrum; einn þeirra hjeti Árni, annar Bjarni, þriðji Davíð, fjórði Einar; Jón skyldi stinga upp á því við gesti sína, að þeir fyndu upp á einhverju, sjer til skemmtunar; þeir skyldu segja, að þeir vissu ekki, hvað það ætti að vera; en þá skyldi Jón bjóða þeim, að segja hverjum þeirra til tölu, sem þeir hugsuðu sjer; þessu boði skyldu þeir taka; segir þá Jón þeim, að setjast niður við borð, Árna og Davíð við endana, en Bjarna og Einari við hliðarnar; síðan ritar Jón nokkrar tölur, með krít, á borðið; skal hjer sýnt, hvernig gestirnir sitja við borðið, hvaða tölur Jón ritar á það, og hvernig þær eru settar:

Bjarni.
12,
1,
7,
9.
Árni. 14, 15, 11, 6. .3, 5, 10, 13. Davíð.
8,
16,
4,
2.
Einar.

Árna segir Jón, að hugsa sjer einhverja hinna 4 talna, sem næstar honum eru; sama segir hann og hinum þremur; en þegar þeir segjast vera búnir að því, þá fær Jón sjer blað og eitthvað, til þess að rita með á það, skrifar upp allar tölurnar, og það í þeirri afstöðu, sem þær eru í, sín á milli, á borðinu; þurkar hann svo tölurnar af því, og skrifar þær aptur á það, en setur þær allt öðruvísi: tölurnar 4, er næstar voru Árna, setur hann í miðið, í legu talnanna 6, 9, 3, 8; við hliðina á þeim, eða í legu talnanna 11, 7, 5, 16, ritar hann þær tölurnar 4, sem næstar voru Bjarna; þar sem tölurnar 15, 1, 10, 4 voru, skrifar hann tölurnar 4, er Davíð voru næstar; en yztar lætur hann vera þær 4 tölurnar, er Einars megin voru; lítur nú allt þannig út:

Bjarni.
8,
3,
12,
14.

Árni. 2, 13, 9, 6. 15, 1, 5, 16. Davíð.

11,
7,
10,
4.
Einar.

Nú biður Jón Árna að segja sjer, í hverri þessara 4 raða talan, sem hann hafi hugsað sjer, sje; það gjörir Árni, og bendir Jón honum þá á töluna, sem næst er miðjunni, í þeirri röðinni; Bjarna, er segir Jóni til raðarinnar, þar sem hans tala er, bendir hann á 2. töluna, næst miðjunni, í þeirri röðinni; Davíð bendir hann á næst yztu töluna í þeirri röðinni, sem hans tala er í, og Einari á yztu töluna í þeirri röðinni, þar sem hans tala er, og hlýtur allt þetta að standa heima, hafi enginn ruglingur orðið, þegar tölunum var bilt um.

---

16. Um það, hvernig ferjumaður eigi að flytja svo tóu, lamb og meis, sem hey er í, á bát yfir um á, að hann geti sjeð um, að tóu gefist aldrei færi á, að bíta lambið, og lambinu ekki, að eta heyið.

Fyrst skal ferjumaður flytja lambið yfir um ána; síðan skal hann sækja meisinn, og fara með yfir, en taka þá lambið með sjer yfir um aptur, skilja það eptir, og flytja tóu yfir um, til meissins; að lokunum fer hann með tóman bátinn yfir um aptur, til að sækja lambið, og flytja yfir um í annað sinn.

17. Um það, hvernig megi skipta 8 mörkum, jafnt í sundur, með 5 marka mæli og 3 marka mæli.

Fyrst skal fylla 3 marka mælinn, og hella svo úr honum, og í 5 marka mælinn; síðan skal fylla 3 marka mælinn í annað sinn, og fylla þá úr honum 5 marka mælinn, og er þá eptir 1 mörk í 3 marka mælinum; úr 5 marka mælinum skal nú hella öllu í ílátið, sem 8 merkurnar voru í í fyrstu; en í 5 marka mælinn skal hella 1 mörkinni úr 3 marka mælinum, fylla þá 3 marka mælinn úr ílátinu, og hella aptur úr honum saman við 1 mörkina í 5 marka mælinum; þannig eru komnar tvennar 4 merkur, önnur í ílátinu, en hin í 5 marka mælinum.

18. Um það, hvaða brögðum víkingur nokkur, sem staddur var í lífsháska, beitti, til þess að geta látið hlutkesti, er varpað var um líf hertekinna manna, er á skipinu voru, falla að vild sinni.

Á skipi víkingsins voru 30 herteknir menn, 15

karlmenn og 15 kvennmenn; sá víkingur, þegar í nauðirnar rak, að ekki var annars kostur, en kasta helmingnum af hinum herteknu mönnum fyrir borð, og ljetta þannig á skipinu; af því að hann langaði til þess, að halda kvennmönnunum, en vildi þó ekki, að á þessari löngun sinni bæri, þá var hann lengi að velta því fyrir sjer, hvernig hann ætti að fara að; kom honum þá til hugar latínska vísuorðið:

„pOpULEAm vIrGAm mAtEr rEgIA tEnEbAt[1].“

Sá hann, að vísuorð þetta gat hjálpað sjer til þess, að koma fram vilja sínum; en hann fór að því, eins og nú skal skýrt frá: þar sem A er í vísuorðinu, setti hann 1 mann, þar sem E er, setti hann 2, þar sem I er, 3, þar sem O er, 4, og 5, þar sem U er, og raðaði svo þannig, að hann skipaði 4 kvennmönnum fyrst (pO), svo 5 karlmönnum (pU), síðan 2 kvennmönnum (lE), þá 1 karlmanni (Am), o. s. frv., kvennmönnum og karlmönnum á víxl, eptir því sem stærri stafirnir koma fyrir í orðunum, sem eptir eru af vísuorðinu; öll röð in hjá víkingnum var þannig:

0000|11111|00|1|000|1|0|11|00|111|0|11|00|1

(1 táknar karlmann, 0 kvennmann)

V.

---

[1]) Þessi orð þýða: (Á) „populsviðar“ vendinum móðirin konunglega hjelt.

Víkingurinn stóð í sömu afstöðu til mannanna, og V er í við röðina hjer í bókinni, og sagði, að 9. hverjum manni skyldi kasta útbyrðis; byrjaði hann svo að telja, og taldi kvennmanninn, sem yztur er til vinstri handar, fyrstan, og gekk síðan á röðina til hægri handar; jafnóðum og hann taldi, ljet hann kasta 9. hverjum manni fyrir borð; þegar hann var búinn með röðina, byrjaði hann aptur að telja, og það á sama manni, og hann byrjaði á í fyrstu; hann fór að öllu eins og áður, og tekur það upp aptur og aptur; losast hann á þann hátt við alla karlmennina, en missir engan kvennmann.

---

19. Um það, hvernig 12 menn ljeku á matsölumann nokkurn.

Einhverju sinni, í hallæri nokkru, bar saman fundi 12 manna, er allir voru fjelausir, og gátu ekki aflað sjer matar; taka þeir þá til að ræða um ýmislegt, sjer til dægrastyttingar; en einn er það, sem ávallt þegir, og er mjög þunglyndur; allt í einu biður hann sjer hljóðs; segir hann þá, að sjer hafi komið til hugar ráð, er geti komið þeim öllum að liði, ef það takist; en ráðið er þetta: að fara til matsölumanns, biðja hann að selja sjer mat, og segja honum, að borgunin skyldi koma, þegar svo margar máltíðir væru búnar, að þeir ekki gætu lengur breytt um sæti við borðið, er þeir borðuðu við; sagði hann svo, að enginn þeirra mundi

lifa það, að þurfa að borga einn skilding; fjellust hinir á ráð þetta, og fara þeir allir til matsölumanns, er þar var í nánd, er þeir voru; bera þeir upp við hann erindi sitt, og gekk þeim það vel; matsölumaður segist skuli láta þá fá matinn, ef hann eigi vísa borgunina, þegar sá tími sje kominn sem þeir lofi að borga á; en ekki lifir matsölumaður það, að taka við borguninni, eins og ekki mennirnir, að þurfa að borga, því að þá hefðu þeir orðið að borða 479,001,600 sinnum, eða lifa í rúm 400,000 ár, ef þeir hefðu borðað þrisvar á dag.

---

20. Um það, hvernig megi raða svo 9 fyrstu tölustöfunum í 3 raðir, að 3 sjeu í hverri röð, og 15 komi út, þegar þeir eru lagðir saman, og það, hvernig sem talið er.

Í miðið skal skrifa 5, en 2, 4, 6 og 8 í hornin; eiga 2 að vera andspænis 8, eða 2, 5 og 8 í beinni línu á ská; sama er að segja um 4 og 6, og stöðu þeirra til 5; milli 2 og 4 eiga 9 að standa, milli 2 og 6 7, milli 4 og 8 3, og milli 6 og 8 1; lega talnanna verður því, t. a. m., þannig:

2.	9.	4.
7.	5.	3.
6.	1.	8.

III.

Listir, sem ýms efni eru höfð til, blönduð, og sem hafa einkennilegt eðli, o. fl.

21. Um það, hvernig eigi að búa svo blek til, að eigi sjáist á pappírnum, ef á hann er ritað með því, nema brögðum sje við beitt.

Blek þetta má búa til með ýmsri blöndun; hjer skal einnar aðferðar getið.

Myl blekber (Galæbler) í smátt; lát þau standa í vatni nokkra daga, og hell því svo í glas; skrifa síðan með vatni þessu á pappír, og haf nýan penna; þegar allt er þornað, sjest ekkert á pappírnum, ef vatnið ekki hefur verið of lítið; ef svo er, verður að bæta vatni við. Sje nú „vitríól“ látið í vatn, og „vitríólið“ látið renna sundur í vatninu, og vatn þetta svo borið með njarðarvetti á pappírinn, sem ósýnilega skriptin er á, þá kemur hún í ljós.

Með bleki þessu má gjöra ýmsa galdra; hjer skal sagt frá einum, sem blekberjavatnið (Galæblevandet) og „vitríólsvatnið“ er haft til.

Galdrabókin.

Þeir, sem list þessa leika, búa sjer til bók úr óskrifuðum pappír, með hjer um bil 10 blöðum í, og

allt að 50; aptast í henni láta þeir vera brjefahulstur, sem er opið að kjölnum í bókinni, svo að eigi verði vart við það; þegar þeir eru búnir að þessu, rita þeir sína tölu, frá 1 til 10 eða 50, ofan til á hvert blað, því til einkennis, og ýmsar stuttar spurningar, þær, er þeir sjálfir vilja, fyrir neðan hana, og hafa til þess almennt blek; klippa þeir svo niður miða úr pappír, hafa þá ferhyrnda, og eigi stærri, en hálft blað í bókinni; skrifa þeir á hvern þeirra, einn og einn, með almennu bleki það, sem stendur á hverju blaði í bókinni, en fyrir neðan það skrifa þeir svarið, og það gjöra þeir með blekberjavatninu, sem áður er nefnt; þegar þessu er lokið, brjóta þeir saman hálfa pappírsörk, eða sem því svarar, gjöra hana gagndrepa í „vitríólsvatninu", og smokka svo inn í brjefahulstrið í bókinni; fara þeir að öllu þessu sem leynilegast. Nú byrjar sjálfur galdurinn: þeir láta einhvern kjósa sjer einhvern af miðunum, láta svo miðann, sem hann kaus sjer, inn í bókina, þar sem sama spurningin er í henni, og er á miðanum, og spurningarnar láta þeir mætast, svo að allt sje sem furðulegast; síðan láta þeir bókina aptur, og láta hana vera það dálitla stund; þegar þeir þykjast vissir um, að það, sem í brjefahulstrinu er, hafi unnið starfa sinn, þá opna þeir bókina, og taka miðann út, og er svar komið á hann, ef þeim hefur ekki hraparlega skjátlast.

---

22. Um það, hvernig megi búa til blek það, sem auðvelt er að ná af pappírnum aptur, þegar með því er ritað á hann.

Blek þetta má búa til með því, að taka brennt kalk, sem legið hefur í brennivíni, berja á vel sljettri hellu, og hnoða svo, láta það síðan í leirkrukku, og byrgja vel yfir hana, svo að eigi geti komizt lopt að, en hella, þegar frá líður, viðarkvoðuvatni (Gummivand) í krukkuna (einnig má hafa neyzluvatn); nú er blek þetta búið.

---

23. Um það, hvernig eigi að búa til galdrasand, sem svo er nefndur.

Set „vitríól“ á heitan ofn; við það molnar það, og verður hvítleitt; myl það síðan svo smátt, sem unnt er, og lát smáan og hvítan sand saman við; „vitríólið“ á að vera hjer um bil helmingur hans.

Til að sýna, hve göldróttur sandur þessi er, þá bú til megnt seyði af blekberjum (Galæbler), lát það setjast, og sía það svo; rita nú fáeinar línur með vatni þessu á pappír eða drag upp mynd með því; sjest varla neitt á pappírnum, því að lítill litur er á vatninu; undir eins og búinn ert, að sleppa hendinni af pennanum, þá sá galdrasandinum á skriptina eða myndina, og lát hann liggja dálitla stund; slá svo undir pappírinn, svo

að sandurinn fari burt, og þá er skriptin eða myndin orðin svört.

24. Um það, hvernig rita megi eitthvert orð svo á svart borð með krít, að annað komi fram, þegar þurkað er af borðinu.

Með tólg er fyrst skrifað á borðið eitthvert orð, og enginn látinn sjá; hjá því, sem næst, er ritað annað eða sama orð á borðið, og krít höfð til þess, og stafirnir hafðir stórir og feitir; þetta eru þeir látnir sjá, sem við eru; að lokunum er krítar orðið þurkað út með fingrunum, og rikið látið berast ofan á tólgarstafina ósýnilegu.

25. Um það, hvernig megi rita brjef í egg.

Ef skrifað er utan á skurnina á eggi með legi af blekberjum (Galæbler), „álúni" og „ediki"[1], letur þetta svo þurkað í sólskini, og eggið, að því búnu, harðsoðið í söltu vatni (sjó), þá hverfur letrið utan á skurninni, og fer inn. Egg þetta má senda, í brjefs stað, til einhvers manns, og þarf hann einungis að taka skurnina af því, og þá er hann búinn að brjóta upp brjefið.

[1]) Þess er að geta, að víða, þar sem „edik" er nefnt, til að hafa við ýmsar listir, mun og mega nota sýru.

26. Um það, hvernig eigi að koma eggi ofan í hálsmjóa flösku.

Láta skal egg liggja í „vínediki“, þangað til það verður vel lint eins og deig; þegar það er orðið, skal teygja svo úr því milli handa sjer, að auðvelt veiti, að koma því niður um hálsinn á flöskunni, sem það á að fara í; þegar eggið er komið ofan í flöskuna, skal hella köldu vatni í hana, og fær eggið við það lögun sína aptur.

27. Um það, hvernig megi láta egg dansa.

Ef tekin eru nokkur egg, gat gjört á mjórri endann á þeim, og dálítið látið renna úr þeim, en í stað þess látið aptur dálítið af kvikasilfri í þau um gatið, og það svo byrgt með vaxi, pottur síðan settur á hlóðir, og farið að því, eins og vant er, og eggin látin í hann, — þá hefst bráðum dansleikur hjá þeim.

28. Um það, hvernig megi láta koma loga upp úr eggi.

Rauðan öll og flókinn eru blásin úr eggi, og það svo fyllt með brennusteini, saltpjetri og óbleyttu kalki; eggið síðan látið í vatn, og leggur þá loga upp úr því.

29. Um það, hvernig megi sjóða egg án vatns og elds, og á höfði sjer.

Að þessu má fara, eins og nú skal skýrt frá: gjöra

skal holu ofan í brauð, sem verið hefur verið að baka, nokkuð stærri en egg, og það undir eins og brauðið er tekið af eldinum; ofan í holu þessa skal stinga egginu, og byrgja hana, að því búnu, með því af brauðinu, er áður var í henni; síðan má vefja dúk um brauðið, og setja á höfuð sjer. Þannig soðnar þá eggið fullt eins vel, og í potti, með vatni í, og yfir eldi.

---

30. Um það, hvernig eigi að láta vatn frjósa, þótt í hita sje.

Tak snjó, smámulinn ís og handfylli af salti; lát þetta á disk, og hrær vel í; set annan disk ofan á, sem kalt vatn er í, og lát svo báða diskana á glóð. Fer nú allt smátt og smátt að bráðna á neðri diskinum, en frjósa á hinum efri.

---

31. Um það, hvernig eigi að ná svo hring úr skál, sem vatn er í, með fingrunum, að þeir vökni eigi.

Fá þjer flata og vel sljetta skál; hell í hana hálfu vínglasi af vatni, og lát svo hring ofan í hana. Til þess að ná honum upp úr aptur með fingrunum, og væta þá ekki, þá þurka glasið vandlega innan, og hald, til að þynna í því loptið, logandi brjefi rjett undir opinu á því, og haf það á meðan á hvolfi og rjett upp yfir skálinni; set síðan glasið á hvolfi, og í snatri, ofan

í skálina; safnast þá vatnið upp í glasið, en fingurnir vökna ekki, þótt í skálina komi.

---

32. Um það, hvernig glas, sem vatn er í, skuli setja þannig á borð, að enginn geti tekið það af borðinu aptur svo, að borðið standi kyrt, og vatnið fari eigi úr glasinu, — nema sá, er setti það á borðið.

Að þessu skal þannig fara: tak brjefmiða, og haf hann lítið stærri, en svo, að nógur sje, til að byrgja glasið, sem til leiksins skal hafa; klipp miðann kringlóttan, svo að jafnt standi alstaðar út af, þegar hann er lagður ofan á glasið; fyll það, að þessu búnu, með vatni, og legg miðann ofan á, og lófann á vinstri hendinni aptur ofan á það; snú þannig glasinu við með hægri hendinni; en þegar opið á því horfir beint niður, þá má taka lófann á vinstri hendinni burt, því að, sakir loptþrýstingarinnar, er allt eigi að síður kyrt; set það þannig, á hvolfi, á vel sljett borð, en drag síðan miðann hægt og hægt undan. Ætli nokkur geti nú, sem ekki þekkir til galdursins, tekið glasið svo af borðinu, að það sje kyrt, og vatnið fari ekki úr glasinu?

En vilji sá, er setti glasið á borðið, taka það aptur af því, þá fær hann sjer stinnan pappír, sker af honum miða, sem er rúmlega helmingi lengri, en þvermælir glassins, og lítið eitt breiðari, þynnir svo á honum eina hliðina með hníf, og ber tólg á; að þessu búnu,

fer hann undir glasið með þunnu hliðinni á miðanum, hægt og hægt, og dregur glasið gætilega út að borðröndinni; eigi má listi vera á henni, því að þar verður hann að halda sljettri fjöl svo, að hinn sljetti flötur hennar og borðplatan sjeu í beinni stefnu; út á fjölina dregur hann nú glasið; en þegar glasið er komið á hana, snýr hann glasinu, með fjölinni fyrir opinu, við; fjölina tekur hann þá burt, og setur afsíðis, svo að glasið er eitt saman í höndum hans, tekið af borðinu svo, að borðið var látið vera kyrt, og vatnið er í glasinu.

---

33. Um það, hvernig megi láta vatn buna upp úr flösku.

Glas skal fylla, milli hálfs og fulls, með vatni, setja glerpípu ofan í, og láta nálega nema við botninn á flöskunni; pípuna skal festa með lakki, og gjöra opið á henni að ofan mjög lítið; síðan skal blása af öllu afli í hana; kemur þá upp um hana vatnsbuna, og varir það dálitla stund, ef vel er blásið.

---

34. Um það, hvernig megi sjóða vatn í brjefi.

Randirnar eru brettar upp á brjefmiða, og vatni svo hellt í hann; síðan er farið með hann að ljósi, og honum haldið yfir því; hitnar þá í vatninu; en eigi grandar ljósið brjefinu.

---

35. Um það, hvernig megi brenna trje, sem er niður í vatni.

Til þess þarf að hafa stóra eldskuggsjá eða eldgler, og er þá farið svo að, og nú skal frá skýrt: spíta er bundin við stein, og sökkt ofan í ker, sem fullt er af vatni; spítan er látin vera í kafi. Nú er tekin skuggsjáin eða glerið, haldið móti sólu, og það svo, að brunadepillinn lendi á spítunni, og leiðir af þessu það, sem marga mun furða á.

---

36. Um það, hvernig megi búa til lítið eldfjall.

Ef nokkur yrði sá, sem þetta vildi reyna, þá er það að segja, að þannig má að því fara: í leirpott skal láta óblandað járnsvarf og óriðgað, og jafnmikið af muldum brennusteini, eigi lítið af hvoru fyrir sig; hella skal svo vatni í pottinn, og gjöra þykka leðju; síðan skal grafa allt í jörðu, 3 fet á dýpt, og láta grastorfu ofan á. Eptir 2 dægur, eða sem því svarar, kemur svo mikil ólga í allt saman, að það, sem ofan á pottinum liggur, lyptist upp, og eldslogar koma í ljós.

---

37. Um það, hvernig megi búa til flugeld.

Þetta má gjöra með því, að setja „kamfóru" í brennivín, og láta liggja í því, þangað til ekkert er orðið eptir af henni, bera það svo á brjefræmur, og þurka. Nú er búið að búa allt undir, því að eigi

þarf annað, en fara upp á hæð, þegar dymmt er orðið, með brjefræmurnar, kveikja í þeim, og sleppa svo; er þá gaman að sjá, hvernig þær leika sjer í loptinu.

38. Um það, hvernig eigi að láta snjóbolta loga.

Tak „kamfóru“, mjóa og langa í laginu, sting inn í snjóbolta, og ber eld að henni; kviknar þá í henni, og eins lítur út, og snjóboltinn standi í loga.

39. Um það, hvernig eigi að kveikja svo á klút, og láta loga, að klúturinn geti orðið jafngóður á eptir.

Gjör klút gagndrepa í vatni, og dýf honum svo ofan í brennivín; tak hann upp úr aptur, og lát hanga á einhverju; ber síðan ljós að honum hjer og hvar, svo að í honum kvikni, og grandar eldur þessi honum eigi.

40. Um það, hvernig megi hafa svo eld í munni sjer, að eigi verði meint við.

Á allan munninn, varir, tennur, góma og tungu er borin arabisk viðarkvoða (Gummi), og þó að eldur sje svo settur upp í sig, þá þarf eigi að óttast neitt heilsutjón fyrir það.

41. Um það, hvernig megi hafa eld í höndum sjer, svo að eigi grandi.

Viðarkvoða (Gummi) og ögn af rúmjeli er látið í rauðu úr eggi, og hrært svo í. Þetta er síðan borið á hendurnar, og látið þorna, og má svo, sjer að skaðlausu, góða stund hafa eld í höndunum.

---

42. Um það, hvernig megi bræða smáskilding úr silfri í valhnotarskurn.

Ef dálítið af hreinum saltpjetri er látið saman við þriðjúng hans, að vigt, af brennusteini og annan af sagi, og mulið svo smátt, sem unnt er, nokkuð af dupti þessu síðan látið í valhnotarskurn eða eitthvað því um líkt, og ofan á það smáskildingur úr silfri, sem svo er beygður, að hann einungis snerti duptið á 2 stöðum, þegar hann er lagður á það, því, sem eptir er af duptinu, síðan sáð ofan á hann, eldur svo borinn að, kveikt í duptinu, og látið brenna, — þá finnst skildingurinn á eptir í botninum á valhnotarskurninni; en þá er hann ekki í skildings lögun.

---

43. Um það, hvernig skuli búa til hvelldupt.

Mylja skal hreinan og þurran saltpjetur saman við 2 þriðjunga hans af þurru vínsteinssalti („sal tartari“, er eigi má blanda saman við óverkaðan vínstein eða „cremor“, nje heldur við „crystalli tartari“, sem mjög

er ólíkt), og láta saman við dupt þetta þriðjung saltpjetursins af „flores sulfuris“ (hreinsuðum brennusteini), og geyma svo allt vel og vandlega í flösku, að ekkert lopt komist að.

Duft þetta er þannig notað, að ögn af því er látin á pjátursplötu; hún er sett á glæður, og farið svo afsíðis; fer þá að rjúka úr duptinu; það bráðnar, og hverfur burt með miklum hvell. það ber opt við, að lægð verður eptir í plötunni, og stundum kemur gat á hana.

Ath. þeir, sem búa hvelldupt þetta til, og vilja reyna það, verða að varast, að eldurinn, sem platan, með duptinu á, er sett á, sje megn eða logi, því að þá verður ekkert úr neinum hvell,

---

44. Um það, hvernig brenna eigi svo þráð, sem hringur hangir á, að hringurinn hangi við öskuna.

Tak salt milli þriggja fingra þjer, og lát ofan í nokkra dropa af vatni; lát saltið renna sundur í þeim; set svo ofan í vatnið vel digran þráð (tvinna), og lát hann liggja í því hjer um bil 2 dægur, tak hann þá upp úr, og þurka; bind svo lítinn hring við hann; far með í ljós, og lát brenna upp; hangir nú hringinn eigi að síður við þráðinn, sje þess að eins gætt, að hristingur komi eigi á hann; að öðrum kosti dettur hringurinn óðar niður.

---

45. Um það, hvernig eigi að fara svo með þráð, að eigi brenni í ljósi.

Taka skal tinkönnu, og fylla með köldu vatni; skal þá vefja þræði um hana, og eigi lauslega; fari nú hver, sem vill, með könnuna að ljósinu, haldi henni í því, og mun þráðurinn halda sjer, þótt lengi sje reynt til við hann.

---

46. Um það, hvernig eigi að skjóta fugl, og lífga aptur.

Þetta er eigi margbrotið, og á þannig að fara að því: láta skal púður í bissu (smábissu [Pistol]), eins og haft er í vanalegt skot, og þjappa brjefi ofan á það, en nú þarf kvikasilfur, og á það að vera í stað blýkúlu eða hagla, er vant er að hafa í skotið: síðan skal skjóta með kvikasilfrinu á fugl, og lendi það á honum, þá dettur hann eins og dauður til jarðar, en lifnar innan skamms við aptur.

---

47. Um það, hvernig eigi að ná fuglum, sem skotið er til, þótt ekki sjeu hittir.

Lát púður í bissu, eins og fer í vanalegt skot, svo þurran pappírsmiða, og þjappa að; ber þá tólg, eða aðra fitu, á annan miða, og lát næst; þriðja miðann haf þurran; lát hjer að auk vatn í hlaupið, og ofan á það stinnan pappír, og þjappa svo að; hleyp nú úr bissunni, og lát lenda þar, sem margir fuglar sitja:

kemur við það svo mikill felmtur yfir þá, að þeir detta, og þannig verður þeim náð.

48. Um það, hvernig megi glettast við hrafna.

Þeir, sem vilja skemmta sjer við þetta, eiga að vinda saman brjef, og láta annan endann vera opinn, bera á það, að innan verðu, fuglalím, og stinga kjötbita ofan í það; sje farið með þetta þangað, sem hrafnar eru vanir að koma, og halda sig, og það látið þar, þá mun ekki lengi þurfa að bíða eptir því, að einhver krummi verði kjötsins var, og reyni að ná því með nefinu; en þá festist brjefið við það.

49. Um það, hvernig megi láta rjúka úr tveimur tómum bollum, þegar saman eru.

Sjeu 2 bollar við höndina, í annan hellt nokkrum dropum af „salmiakspiritus“, en í hinn nokkrum dropum af saltsýru, þeim velt um í bollunum báðum, svo að tómir sýnast, og bollarnir síðan settir hvor við hliðina á öðrum, þá rýkur úr þeim, og verður reykurinn því þykkari og megnari, sem opunum á þeim er betur haldið saman.

50. Um það hvernig megi breyta mjólk í blóð.

Vínsteinssalt er tvisvar tekið á hnífsodd, og látið í mjólk, verður hún rauð við það, en eigi banvæn.

51. Um það, hvernig megi gjöra rauða rós hvíta.

Brennusteinsmoli er látinn í glóð, og rauðri rós, sem fullmynduð er orðin, haldið uppi yfir henni, hvítnar þá rósin við reykinn, sem leggur frá brennusteininum; en sje rósin sett í vatn á eptir, þá fær hún aptur hinn forna lit sinn, þegar frá líður.

Ath. Við tóbaksreyk verður rós grænleit.

---

52. Um það, hvernig megi gjöra menn að draugum.

Hella skal dálitlu af sterkum vínanda (spiritus víni) í undirskál; í hana skal og láta dálítið af salti, og ögn af brennusteini, og hræra svo vel í, láta síðan kveik úr viðarull í skálina, og kveikja á honum; sje nú dymmt, þegar þetta er gjört, þá eru allir, sem við eru, engu líkari en ná.

---

53. Um það, hvernig margfalda megi mann.

Þeim, sem aldrei hafa haft 2 flatar skuggsjár við höndina, og litið í þær báðar undir eins, mundi koma það undarlega, ef þeir væru spurðir að, hvort þeir vildu ekki láta margfalda sig; en svo má að því fara, að fá þeim 2 flatar skuggsjár, segja þeim, að fara með andlitið milli þeirra, og horfa í þær báðar undir eins; sjá þeir sig þá margfalda í þeim. Sje hornið milli skuggsjánna 120 stig (Grader), þá eru þeir tvöfaldir í þeim; sje það rjett eða 90 stig, þá eru þeir þrefaldir; sje

það 72 stig, þá eru þeir fjórfaldir; sje það 60 stig, þá eru þeir fimmfaldir o. s. frv. því margfaldari í skuggsjánum, sem hornið milli þeirra er minna.

54. Um það, hvernig megi láta fjaðrahnött[1] vera á sífelldu flugi.

Ef menn núa pípu úr gleri með einhverju fati, og bera hana svo að fjöður, þá dregur pípan fjöðrina að sjer, áður en þær eru komnar saman; tollir fjöðrin litla stund við pípuna, og fer svo burt aptur; fari menn þá undir fjöðrina með pípuna, og haldi pípunni fyrir neðan fjöðrina, þá heldur fjöðrin áfram að sveima í loptinu, fyrir ofan pípuna, og fari allt með feldi, þá má þannig fara með fjöðrina um allt, og snýr ávallt sama hlið hennar að pípunni, hvað fljótt sem farið er. En ef menn, í stað þess, að fara undir fjöðrina með pípuna, bera lakkstöng að fjöðrinni, þegar hún skildist við pípuna, þá dregst fjöðrin að lakkstönginni. þetta á rót sína í rafurmagni, og er það gagnstætt hjá glerpípunni og lakkstönginni.

Standi því 2 menn, t. a. m, inni í herbergi, í $1\frac{1}{2}$ fets fjarlægð hvor frá öðrum, annar haldi á glerpípu,

[1]) Fjaðrahnött kalla Danir Fjæderbold; það er dálítill hnöttur með fjöðrum í, sem hafður er í eins konar hnattleik.

og núi hana, en hinn á lakkstöng, sem hann einnig núi, en á milli sín hafi þeir fjaðrahnött, sem smágjörðar fjaðrir eru í, þá mun eigi hjá því fara, þegar fyrst er komið lopt undir fjaðrahnöttinn, að hann heldur áfram að vera á ferðinni, milli glerpípunnar og lakkstangarinnar, eins og ef 2 menn væri að fleygja honum milli sín.

---

55. Um það, hvernig megi skera svo epli í hluti, að hýðið haldi sjer.

Þeir sem þetta kunna, fara að því, eins og nú skal frá skýrt: þeir þræða sterkan þráð (tvinna) í smágjörða nál, búa til með því, rjett undir hýðinu á epli, marghyrning, sem hefur: 1. þá legu, að ef eplið væri skorið sundur eptir hliðum hans, þá gengi skurðurinn fyrir utan kjarnarholið; 2. sem flestar hliðar (svo að nálarsporin verða að vera lítil); að þessu búnu taka þeir eplið, og halda svo um það, að eigi rifni út úr, þegar þeir kippa að sjer báðum endum þráðarins.

Eins og nú hefur verið sagt, fara þeir og að á hinum hliðum eplisins, og dettur það svo í hluti, þegar þeir taka hýðið utan af.

---

56. Um það, hvernig megi brjóta staf, sem liggur á 2 glösum, en láta glösin vera heil.

Fyrst eru 2 jafnhá borð flutt hvort að öðru, svo

að lítið bil er á milli; síðan eru 2 ölglös eða vínglös, sem og eru jafnhá, sett á borðin, sitt glasið á hvort; glösin svo fyllt með vatni, og stafur, sem verður að vera þurr og stökkur, settur ofan á þau þannig, að hann einungis snerti þau, hvort um sig, á einum stað; nú er slegið á hann með öðrum staf eða einhverju á-þekku, hrökkur hann þá í sundur, en glösin standa jafngóð á borðunum.

---

57. Um það, hvernig eigi að búa til svart og rautt blek.

Svart.

Lát 6 lóð af velmuldum blekberjum (Galæbler), 2 lóð af almennu „vitríóli“ og mörk „vínediks“ í leirpott; set leirpottinn á eld, og lát nokkrum sinnum koma upp suðu í honum; lát síðan 2 lóð af velmuldri viðar-kvoðu (Gummi) saman við, og þá er blekið búið.

Blek þetta er kolsvart, og heldur sjer svo vel, að það er eins eptir 100 ár, og það var fyrsta daginn.

Ath. Á það, sem sezt á botninn í blekbyttunni, skal hella „vínediki“, og verður það þá bezta blek aptur. En bezt gjöra menn í því, að hræra í byttunni daglega, eða að minnsta kosti í hvert sinn, sem menn setjast við skriptir, ef það ber eigi hversdaglega við. Að láta vatn, brennivín og ýmislegt fleira í blek, ættu menn ekki að gjöra.

Rautt.

Fá þjer 2 lóð af „fernambuktrje“ (litunartrje), ½ af „álúni“, ¼ af viðarkvoðu (Gummi), og lát í fjórðung úr mörk af „vínediki“; set þetta í lítinn leirpott, og hann á hæga glóð, og þá er stutt að bíða eptir rauðu bleki.

Ath. Öðruvísi litt blek, en svart, eru menn að eins vanir að nota, til þess að strika með, t. d. verzlunarmenn bækur sínar, og hafa menn, auk rauða bleksins, einnig blátt blek, grænt, o. s. frv.

---

58. Um það, hvernig megi skýra skript, sem dauf er orðin.

Blekber (Galæbler) eru soðin í víni eða „vínediki“, og seyðið borið með njarðarvetti á, þar sem skriptin er dauf á pappírnum.

---

59. Um það, hvernig skuli ná blekblettum af pappír.

Saltpjetur og jafnmikið af brennusteini, „álúni“, og rafur skal mylja saman í dupt, og bera það svo með votri ljereptspjötlu á blettinn.

---

60. Um það, hvernig skuli ná blekblettum af ljerepti.

Það þarf ekki að efa það, að aðferðinni, sem einstaka maður, ef til vill, þekkir og notar, til þess að ná blekblettum af ljerepti, þeirri, að bera á þá vökva

úr „sítrónu", sje það að kenna, að gat kemur á ljereptið, þar sem hann hefur verið borinn á, þegar lengra eða skemmra frá líður; en ein aðferð er það, sem ekki hefur þetta í för með sjer; hún er þannig: bræða skal hreina og góða tólg í hreinum bolla, skeið eða öðru því um líku, og láta blettinn ofan í, og tólgina komast gegnum ljereptið; síðan skal láta það liggja, með tólginni á, nokkra stund, og þvo svo, eins og vant er.

61. Um það, hvernig eigi að ná járnriðblettum af ljerepti.

Hell 1 eða 2 dropum af „spíritus salis" á blettinn votan, og hald honum síðan uppi yfir bolla, með sjóðheitu vatni í, svo að hann rjett að segja snerti vatnið; gufan, sem upp af því leggur, hjálpar þá, til að vinna til fulls á blettinum.

62. Um það, hvernig eigi að ná tjörublettum, tólgarblettum og öðru því um líku úr alls konar ullarfötum.

Þegar fita, hvers konar sem er, kemst í föt, þá gjöra menn bezt í, að bregða sem fljótast við, svo að hún nái ekki, að fara inn í fötin, og breiða sig út. Það af fitunni, sem ofan á situr, skal gætilega skafa burt með hreinum hníf.

Ef bletturinn í fötunum er tjörublettur eða því um líkt, þá skal láta hann verða gagndrepa í „terpentínuolíu", og halda honum litla stund yfir hægum kola-

eldi, svo að „olíunni“ veiti auðveldar að vinna á blettinum, geti sogið í sig, og þynnt það, sem í honum situr; meðan á hitu þessari stendur, skal og núa hann milli handa sjer; hafi þetta hvorutveggja vel tekizt, þá skal brjóta saman sogpappír (Trækpappir), og leggja á borð; ofan á hann skal setja fatið, sem bletturinn er á (sjálfan blettinn), og aptur ofan á fatið annan sogpappír saman brotinn; nú skal koma með heitan bolta, og setja ofan á allt saman, gæta síðan vel að, hve nær báðir sogpappírarnir eru orðnir vel fullir, þá skal hafa skipti á þeim og nýjum, og þessu halda áfram, meðan boltinn er heitur, og nokkuð kemur í pappírana; skyldi nú, þegar hætt er, nokkuð vera eptir af blettinum, þá skal gjöra allt, sem nú hefur verið sagt, upp aptur; sje svo seinna, ef ekki er laust við, að blettsins gæti, brennivín borið á staðinn, þar sem á blettinum ber, þá fer varla hjá því, að allar leyfar af honum hverfi.

En ef bletturinn í fötunum er tólgarblettur, eða eptir aðra líka fitu, þá þarf ekki á neinni hitu að halda, því að á tólg, smjöri og því um líku vinnur „terpentínuolian“ án hennar; en að öðru leyti skal fara eins að.

---

63. Um það, hvernig eigi að geyma svo járn, að eigi riðgi.

Það er haft eptir ýmsum mönnum, sem um langan aldur hafa haft járn milli handa, og hafa aflað sjer

manna bezt þekkingar á meðferð þess, að viðsmjör (Bomolie), eins og menn bera það vanalega á járn, fremur auki, en haldi riði frá því, en þeir hafi tekið eptir því, að ef bræddu blýi væri 4 eða 5 sinnum hellt í fjórðung úr mörk af viðsmjöri, og blýið látið kólna í því, en síðan borið á járn, þá geymdist það bezt. Er það eflaust, að brætt blý tekur snerpu úr viðsmjörinu, sem járninu er skaðleg.

---

64. Um það, hvernig kaffi skuli gjöra svo bragðgott, að eins sje, og kaffið frá löndunum við Grikklandshaf (Levante)[1].

Óbrennt kaffi skal láta ofan í leirkrukku, sem vel er gleruð (glasseret), hella í hana sjóðandi vatni, og hræra svo vel í; skal svo, að lítilli stundu liðinni, hella undan öllu vatninu, sem óþef leggur nú af, en láta baunirnar í hreina pjötlu, og hossa þeim í henni, til að ná af þeim mestu vætunni; síðan skal láta þær út í sólskin, eða á volgan ofn, og þurka þær; þegar þær eru orðnar þurrar, skal ljósbrenna þær, og hita sjer svo kaffi, eins og vant er.

Ath. Í Hollandi er það mjög tíðkað, að fara með kaffibaunir, eins og nú hefur verið sagt, og þykir gott ráð.

---

[1]) Þaðan er kaffi orðlagt fyrir gæði.

65. Um það, hvernig eigi að líma saman brotna bolla.

Óbleytt kalk er mulið í dupt; í það svo látinn flóki úr eggi og súr eða yst mjólk; úr öllu þessu er síðan hnoðað lint deig, og borið í sárið á brotunum; bezt er, að sárið sje sem nýast, og ekkert hafi sezt í það.

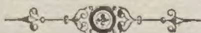
66. Um það, hvernig einna auðveldast muni vera að kenna börnum, að þekkja stafina, og kveða að.

Mörg börn eru það, sem heldur vilja leika sjer, en læra að þekkja stafina í bók eða kveða að; þegar þannig er, þá mun æskilegt, að barnið hafi þá hluti, að leika sjer að, sem það getur lært þetta af; en þessir hlutir þurfa að vera með þessum einkennum: að barnið geti skemmt sjer við þá, þeir sjeu eins margir og stafirnir í stafrofinu, og á hvern hlut límdur sinn stafur, sem mætti ná með hníf úr einhverri fánýtri bók; þessa hluti skal nú gefa barninu 2, 3, 4 eða fleiri í hvert sipti, allt eptir því, hvað barnið þykir móttækilegt fyrir, og segja því, jafnóðum og því er fenginn hver þeirra, hvað stafurinn á honum heiti, og að hluturinn heiti eptir honum; það skuli setja það vel á sig, eða muna það, því að það verði spurt um það seinna, og ef það muni það, skuli það fá fleiri gull; sje nú enginn efi á því, að barnið þekki stafina á þessum hlutum og ekki hætt við, að það ruglist í þeim,

skal fá því aðra hluti, með nýjum stöfum á, og fara eins að, og áður; þannig skal nú vinna upp allt stafrofið, fyrst litlu stafina, og síðan hina stóru.

Nú er eptir, að kenna barninu að kveða að, og skal þannig að því fara: taka skal 2 hlutina, sem, t. d., a og f er á, og segja því, að þeir hafi báðir eitt nafn sameiginlega, og heita af, hlutirnir, sem á og s er á, heiti ás, og þannig skal taka nokkur atkvæði í hvert skipti með barninu; en þegar búið er, að vinna upp tveggja atkvæða samstöfurnar, má taka 3 hlutina, t. d., þá, sem a, f og l er á, og segja barninu, að sameiginlega nafnið á þeim sje afl, o. s. frv.

þannig er þá barnið búið, að læra að þekkja stafina, og kveða að, og gefst hverjum þeim, sem reynir þessa aðferð, hún vel, og það við börn á 3. árinu, sem menn hafa haft hana við; það er eins og allt fylgist að, listin og skemmtunin hjá barninu, og að við það verður fyrirhöfnin fyrir þann, sem á að kenna því, bæði ánægjulegri, og í alla staði ljettari.

Leiðrjettingar:

Á bls. 9[3] vantar: „er“ fyrir framan „ekki“
- — 12, 15 og 16 er: „hvorj“ — fyrir „hvor“ —